

## Evin Şiirinden Evrenin Öyküsüne: Behçet NECATİGİL

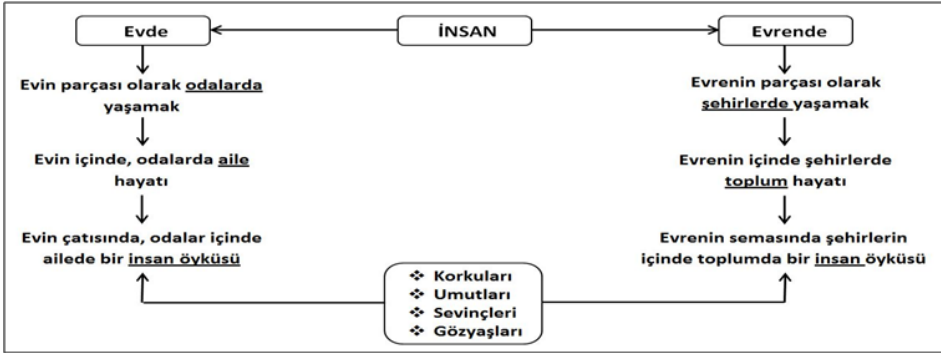
Berna Uslu KAYA

**E**v, insan yaşamının en önemli unsurları arasındadır. Mekanın insan hayatına ve insan ruhuna yansımaları, milletlerin kültürlerine hatta kimi zaman geleneklerine de yön vermiştir. Mehmet Narlı, Şiir ve Mekân adlı eserinde, “Ev, evrenin direği, merkezidir; ‘dünyada mekân’sız (evsiz) ve ‘ahrette iman’sız olmak, insanoğlunun fizik ve metafizik âlemde anlamsız ve işlevsiz kalmasıdır.” der. Ona göre “sadece dünyayı çoğaltmaz evler; ahireti de doldururlar insanla; çünkü ‘düğünsüz ev olsa da ölümsüz ev olmaz’, ‘ev yıkanın evi olmaz’ diyen kültür, evin, varlığı, canlılığı, çoğalma ve gelişmeyi, hafıza ve hayali içine aldığı, bir mikro kozmos olduğunu bilir. Böyle olunca da insan, eve girerken de evden çıkarken de aslında evrenin içine doğru ilerler.” (Narlı 2007: 24)

“Ben mum alevinde bir pervane gibi hep aynı odakta yazdım şiirlerimi: Ev ve her günkü yaşamalar. Rilke’nin Panter’i gibi aynı parmaklıklar içinde. Toplumun ve imkânlarımın bana bağışladığı dar dörtgende gözlerimi açtıkça karşımda büyük şehrin orta-fakir sınıf, ev, aile çevrelerini buldum (Necatigil 1997: 48). Bunları söyler; eve her girdiğinde, ruh evreninde yürüyen ve evinin içinden evrene açtığı pencerede, başını semaya diken Behçet Necatigil, şiir burçlarında görür kalemini. Yüreğindeki öykü, elindeki kalem şiir tadında yoğurur ve ortaya bir şairin, “şairane öyküsü” çıkarır. Hem ruhunun hem de bedeninin sığınağı olan “ev”, öykü dili ve şiir dilindeki tılsımları birbirine bağlayan bir köprüdür. Necatigil, gerçek veya hayal evrenine bu köprüden bakar. Kimi zaman yıkar iki dünya arasında köprüleri, kimi zaman da yıktığını yapar tılsımlı sözleriyle. Her şiir burcuna geçişte, bir şeylerden vazgeçer şair, ama yüreğinde inşa ettiği evini sırtından hiç sıyırmaz. Kimi zaman evin ağırlığı çöker omuzlarına, kimi zaman kabuğunun içinde kalır günlerce, kimi zaman da başını uzatır seyrederek âlemi, fakat ne yaparsa yapsın ve ne hissederse hissetsin salt teniyle kucaklayamaz evreni. Zira sırtındaki kabuk, bir yandan Necatigil’in var olma hürriyetidir diğer yandan yokluğa esareti. Yani şair, şiir öyküsünde hem evin içinde olandır hem de eve dâhil olamayan. Yapışık kaldığı evinde, bazen yurtsuz kalan, bazen de yurduna ev hayali kurandır. Ne tarafından bakarsak bakalım, Behçet Necatigil, yalnızca “evler” şairi değildir. Yani o, evin içinden

evreni gören, duvarları eriten, içi dışla bütünleştiren bir dil senfonisidir. Şiirin müziğinde ve öyküsünde insanın kendini yaşaması ve yaşatması buradaki esrardan kaynaklanır.

Behçet Necatigil'in şiirlerindeki öyküsel yapıyı anlatırken, şaire göre, insanın yerini konumlandıran aşağıdaki şekli anlamlandıracağız. Bu öyküsel yapının anlatımı için seçilen şiirler, “ev, aile ve çocukları” konu alan şiirler ile sınırlı tutulmuştur. Bunun temel nedeni, şairin “evler” üzerinden kurguladığı öyküsel yapıdır. *Evler* adlı şiir kitabı hakkında Tahir Alangu'nun söylediği önemlidir: “Halkın kendi yaşamlarına bağlanan, küçük dünyalarını anlatan hikâyecilerimizle birleşerek, o da bir süre o temaları işledi. Evler, üzerine yazdıklarında, İkinci Dünya Savaşı yıllarında ezilen küçük aileyi toplumun temel taşı olarak tanımlayan şiirlerinde onun ustalığının ilk belirtilerini gördük.” (Ünlü, Özcan 1990: 240)



Behçet Necatigil'in şiirlerinde, “insanın hâlleri” evlerde ve evrendeki konumuna göre anlatılır. Bütünü “evren” olarak gören şair, evdeki insanın evrene açtığı kapıyı şiir diliyle aralar. İnsanı, evin parçası “odalarda” ve evrenin parçası “şehirlerde” hayal eder. Birbirine paralel bu imgeler, “aile ve toplum hayatı” ile iç içedir. Şairin, insana has bir yaşam öyküsüdür şiirde kurguladığı. Bu kurgunun içinde ise insanın “korkuları, umutları, sevinç ve gözyaşları” saklıdır.

“Sağ çıkıp günlük savaştan,  
Evimin yolunu tutmuşum.  
Yemek yedik, çocuklarım uyudu” (Necatigil 2008: 23)

Yukarıya birkaç mısrası alınan şiirde, orta hâlli bir insanın, günlük savaşını verip evinin içindeki hâli çizilir. Vakit, akşamdır. Evin tüm fertleri aynı sofranın başındadır. Ardından çocuklar uyur ve şair kederi silinmiş gününe sevinerek bakar. Şiirin ilerleyen bölümlerinde, koltuğuna uzanan, kahvesini içen ve “Başladı gecelik saltanatım.” (Necatigil 2008: 14) diyen Necatigil, bir günün savaşından sonra kendi koltuğunda yaşadığı saltanatı huzurla anlatır. “Aile” şiirine tepeden bakıldığında, bir resim çizer bize şair. Yorgun bir insanın, küçük

ailesiyle çizilen bu resim, şairin şiir duvarında özlenen bir imaj olarak asılı kalacaktır. Zira “Dörtlü Yonca” şiirinde, evini bu defa eşkenar üçgen gibi görüp kaygılanır. Birbirine sımsıkı bağlı odaların tek kaygısı “çocuklardır.”

*“Bu üçgenin köşeleri üç kenet  
Her biri kendince kopmayı bekler  
Çocuklar büyüsün hele.”* (Necatigil 2008: 52)

Buradaki manzarada şair tedirgindir. Çocuklar büyümektedir. Bu büyümenin her evresine şahit odalar, aileden biridir aslında. Şair, aileyi ayakta tutanın burada “odalar” olduğunun altını çizer. Evden yavaş yavaş uzaklaşan oğulların ve kızların derin acısı dolar evlerin içine. “Evler” şiirinde, asi olan evlatların, aileden kopuşu derin bir kederle anlatılır. Çocukların aileden çözülüşü, beraberinde dirlik ve düzeni de evlerden süpürecektir. Evin, kendi içindeki bu döngüsünü, Mehmet Narlı, *Şiir ve Mekân* adlı eserinde yeniden yorumlar. Evleri, mikro bir evren olarak görür. “Bir bakıma ruh ve zihin evle beraber inşa edilir.” (Narlı 2007: 57) Buna göre, evrenin bir terkibi olan evler, insan ruhunu ve zekâsını eş zamanlı besler.

*“Evlerin çoğunda dirlik düzen  
Kalan bir hatıra oldu geçmişte  
Gönül almak, hatır saymak arama  
Evlatlar aileye asi işte”* (Necatigil 2008: 19)

Onların büyümeleri ile, sokağa çıkmaları bir olur. Bu noktada ev, büyük bir sabırla bekler onların yeniden eve dönmesini. Nurdan Gürbilek’in dediği gibi “Her çocuk er geç aynı şeyi yaşar: Bir zaman gelir, onun için ev olmaktan çıkar ev. Ne erken çocuklukta olduğu gibi keşfedilecek bir dıştır artık, ne de dış dünyaya karşı sığınılacak bir iç. Tam olarak ne zaman yaşarız bunu: Evin dışarıya karşı bir sığınak olduğu kadar bir engel de olduğunu fark ettiğimiz an mı? Yoksa evin bize bir iç dünya bağışlarken aynı zamanda büyük bir iç sıkıntısı daverdiğini, bir iç dünyası olmanın bedelinin bu iç sıkıntısı olduğunu fark ettiğimiz an mı” (Gürbilek 1999: 63). Şair, bu duyguyu “Çocuklar” şiirinde hayata karşı bükülen boyunlarını, çocukların varlığına bağlar. “Biz bu kadar eğilmezdik çocuklar olmasaydı” (Necatigil 2008: 53). Başının öne eğilmesinde, kutsal bir nedendir artık çocuklar. Evler de sabırlıdır çocuklara. Gidenin, büyüyenin, kopanın bir gün yeniden evine girmesi beklenir.

*“Bensiz olamazlar dönerler  
Çok denedim  
Ben büyüğüm affederim  
Ben evim.”* (Necatigil 2002: 37)

“Varsa Ev” şiirinde, evin insanı hayat ile sınayan büyüklüğü tasvir edilir. Ne kadar uzaklaşırsak uzaklaşalım, dönüp geleceğimiz tek yer evdir. Bu anlamda, evin birleştirici, aileye ve insana sahip çıkıcı tarafının da altı çizilmiş olur. Behçet Necatigil’in şiirlerinde “çocukların” aile ve ev üzerinde büyük bir etkisi vardır. Aile de, ev de çocuklar söz konusu olduğunda sabırlıdır. Kız olsun, erkek olsun onlardan beklenen tek şey, onların iyi olmasıdır.

*“İnsanlar yüzyıllar yılı evler yaptılar.  
Evlerin içi devir devir değişti  
Evlerin dışı pencere, duvar.”* (Necatigil 2008: 19)

Yukarıda üç mısrası alıntılanan “Evler” şiirinde zamanın değişimi evler üzerinden kurgulanır. “Arada” isimli şiirde yüzünü insanlara döner. Evler ile insanın kaderi ortak bir çağrışımla anlatılır. Evrenin döngüsünde, yaralanan, yaralayan; incinen, inciten ama hep var olan evler ve insanlarla etkileşim içindedir.

*“Arada çocuklar doğuyor, büyüyor, yürüyor.  
Arada evler, evlenmeler ölümler duruyor  
Arada yaz kış bahar, dünya dönüyor”* (Necatigil 2002: 164)

“Arada”yla “iki durum ya da şey arasında kalan”, yaşanan şeylere, “durumlarla bölünmüş” bir insanın hâli belirtilmek isteniyor. Örsle çekiç, yerle gök, hastalıkla sağlık, evle sokak arasında. Bizim bunalışlarımız da var, sevinçlerimiz de. Biz hep arada yaşar, “bölünür”, iki karşıt şeyden birine tutsak olur ya da onu yeneriz” (Necatigil 1997: 79). İki durum arasında kalan, bölünen insanın ev ve evren arasındaki iç dış çekişmesidir içselleştirilen. Bir adımı hayata açılan kapının eşğinde, diğer adımı evin içindedir artık. Her iki âleme de süzülmemeye, ait olamama yazgısı, “Çarmıh” şiirini “Arada” şiirinin nakaratı yapar.

*“Savrulmuş paralar, bölüşülmüş ömürler  
Ne olmuşsa bize olmuş, ara yerde”* (Necatigil 2002: 114).

Yüzyıllar boyunca yapılan evlerin, değişim içindeki rolü canlandırılır. “Evler” şiirinde, dışının aynı kaldığı, içininse devir devir değiştiği bir sahne açılır. Evin bu değişim sahnesinde, türlü türlü insanların yaşayışı anlatılır. Kimilerinin kalbi karadır, kimileri fakirdir. Bazı evler tamir edilir, onarılır; bazılarıysa zamana bırakılır. “Evlerin içi oda oda üzüntü.” (Necatigil 2008: 19) mısrasında, evlerdeki saadetlerin sabun köpüğü gibi eriyişi anlatılır. Ev ve insan arasında kurulan bu ağın belki de en çarpıcı yanı, “İnsanların kaderi besbelli evlere bağlı.” (Necatigil 2008: 20) cümlesinde saklıdır. Yaşadığımız, gözümüzü evrene açtığımız ev, bizim kaderimize de yön vericidir. Zengin bir evde doğmuşsak ya da aksi olan fakir bir evse ilk gözümüzü açtığımız yer, bir ömür kaderimiz buna göre şekillenecektir. Şair, insanları sınıflara bölen evlerin modern çağdaki dilsiz şikâyetini de söyler. Kadının erkekle birlikte iş hayatının içinde olması, evleri

yalnız bırakmaktadır. Evlerin sessiz isyanı duyulur bu dakikalarda. “Evler dilsiz şikâyet, kamışların peşinde.” (Necatigil 2008: 20) Behçet Necatigil’e göre, evler insanın yalnızca yaşadığı yer değildir. Eve ve evin parçası olan her şeye bir ruh üfler şairin kalemi. Bu nedenle de, evin tüm ayrıntıları şiirlerinde bir kahraman olarak karşımıza çıkar. İnsana ait tüm hassasiyetler “ev” için de geçerlidir. İnsanın hayattan aldığı zehir bile, odaların içindedir artık.

*“Bir zehir  
Birikir odalara  
Almaz ki veresin rüzgâra  
Rüzgâr deli değil.”* (Necatigil 2002: 31)

İnsanın içinde biriken zehir, aldığı her nefesle odanın içindedir bu sahne-  
de. Kederli bir bakışla süzülür ev ve odalar. Şair, gözüne takılan her nesnede,  
damarlarındaki bu zehri akıtır. Yani, yaşamdan gün boyu aldığını, evin içinden  
odalara sızdırır. Bu bir anlamda “evi” ile kurulan “kader birliğidir.” Evler, şai-  
rin ruhunda yazılan büyük öykünün yazarıdır bu noktada. Her şey bitip, sıra  
evin yolunu tutmak olduğunda sığınılır içine. Güne ve hayata dair her şey dö-  
külür ne varsa. Evler de karşılıksız bırakmaz bu samimiyeti. Her köşesi ile sarıp  
sarmalar şairin bedenini. “Evin Hâlleri” şiirinde eve dair hislerini anlatırken,  
“-e yönelme” hâlinde, eve mail ruhunun özlemle eve dönüşünü anlatır.

*“Sırtınızda yılların yorgunluğu  
Akşam erkenden eve.”* (Necatigil 2002:85)

Bu defada karşımızda, sırtında yılların yorgunluğu ile dönen bir insan var-  
dır. Yıllara rağmen, işten çıktığında kurduğu tek hayal yine evine gitmektir. Şair,  
ruhunun dinginliğine “huzurun eşiği” olan evinde, evinin içindeki odada ve  
odalara sinen aile hayatında girer. “-de bulunma” halinde evdedir şair. Üşüyen  
elleri, ocaktaki alevle ısınır bir anda. Evrenin yıldızları sönmüştür çoktan, oysa  
onun ocağındaki ışık aydınlatmaktadır bu defa evreni.

*“Sönmüş yıldızlara karşı  
Işıklar varsa evde.”* (Necatigil 2002: 85)

Evinden ışılan ateş, “-den ayrılma” hâlinde bir sevgiliden kopma imgesine  
bürünür. Evden ayrılmak, yalnızca bedenen evden uzaklaşma anlamı da taşı-  
maz şair için. Burada asıl keder, evin içindeyken evden uzaklaşmaktır. Zira ev,  
kendi ruhundan kopan nefesini solurken, yaşanacak içsel ayrılık acı yükler şai-  
re. Onun “Evlerle Savaş” öyküsü de burada başlar. Bir önceki “yakınken uzak  
olma” burcunda hiddetle bakar sahibine. Behçet Necatigil’in şiir merkezine al-  
dığı “orta hâlli yurttaş” evleri ve evreni ile de savaş hâlinindedir aslında. Bu savaş,  
“devamlılık” için bir varolma mücadelesi olarak karşımıza çıkar. Şair, “Büyük  
kentlerde tutunmaya, ayakta kalmaya çalışan orta halli, fakir insanın hayatı  
onun şiirlerinin ana eksenini oluşturur. Dramatik bir üslupla ‘orta yurttaş’ de-

diği sıradan insanın sevinç ve kederini, çıkmazlarını, açmazlarını irdeler” (*Edebiyatçılar Ansiklopedisi* 2001: 717) Bu irdelemede, hareket noktası ise ev ve aile hayatı üzerinden olur.

“Evler her gün yollar bizi dışarı  
-Git, getir!  
Emredilen ekmeği akşamları  
Alın terimiz getirecektir.” (Necatigil 2002: 33)

Evlerin insan ile savaşı başlamıştır burada. Ev, bu noktada emir verir. Roller değişmiştir. Konuşan, söylenen, isteyen, hiddetlenen evdir artık. İstediği “ekmek” alın teriyle kazanılır gün boyu. Evin, “ekmek” istemesi, evden gece boyunca ışıyacak ocağın alevi içindir. Ev, ocağının yanmasını diler sakinlerinden. Ona “yalın hâlde” bomboş olduğu hatırlatılır. Tasviri edilen bu resimde, ev büyük bir gücün sahibidir. Dışarıdan bakıldığında küçücük görünen, ama insanın boynundaki ipi geren bir sahibe teşbih edilir.

“Evler ezer insanları dađ gibi  
Dışarıdan küçücüktür  
Çeker evler boynumuza ipi” (Necatigil 2002: 33)

Evin, insan üzerindeki belirgin gücünün altı çizilir. İnsan, sırtındaki yükünü evi için taşıdığını söyler. Ona göre evrenin toplumla savaşı, evin insan ile yaptığı savaşı küçük bir parçasıdır. Şair, şiirin ilerleyen satırlarında, evin bu hırsına da anlam veremez. Şair için bu, “canlılara karşı, cansızların birliğidir.” Cansız dediği odalar, odalar içindeki nesnelere de dile gelir gözünde. Tencere, azgın bir liderdir ocağın üzerinde.

“Tencerenin azgınlığı başta  
Sofralarla beraber: -Getir!” (Necatigil 2002: 33)

Bu noktadan sonra, evin içindeki nesnelere de insansı bir ihtirasa bürünür. Tüm güçleri ile evin yanında saf tutarlar ve amaç insanın cebinde açılan deliği büyütmeştir. Şair, eve dair tüm nesnelere diline girerken, orta hâlli bir insan bütçesinin ağızıyla konuşur gibidir. Yaşadığı bu çetin savaşı, savaşların en çetini olarak gören Behçet Necatigil, bir orta yol da bulamamaktan yerinir. Evler, tıpkı evren gibi bünyelerine dâhil ettikleri her nesne ile bu orta hâlli bütçenin karşısındadır. Evde yaşanacak huzur için, nesnelere beklentilerini az da olsa karşılamakta sıkıntısı çeken şairin, ev ile savaşı yalnız “maddi” yan ile ilintilendirilmiştir. Zira evler her gün tütecek bacası ile, kaynayan tenceresi ile huzursuz etmez insanı. Şairin, evin ruhuna girip, insanı nesnelere karşı karşıya getirmesi yine evrenin ondan istediği devamlılık ilkesi ile ilgilidir. Burada, evin insana açtığı savaşta, manevi bir kavganın hissi çöküntüsü yoktur. Ev, şairin dilinde yalnızca varolmayı bekler. Bu nedenle de asıl hedef, maddiyatın evrendeki gücüyle sınırlıdır. “Geçim” şiirinde ise, yukarıdaki öykünün gerilim düğümünü anlatılır.



*“Hepsini birden istemek  
Yersiz,  
Zamanı var  
Biz zengin değiliz.”* (Necatigil 2002: 42)

Odanın duvarındaki liste kabarıktır. Önce evin o aylık saltanatı için, kira bedeli ayrılır. “Ayr önce kirayı.” (Necatigil 2008: 42) Yemekten evvel, evin kira önceliği de orta hâlli bir insan düşüncesine paralel işler. Barınma ihtiyacı başa çekilmiştir, diğerleri ise evin sahipliğinden sonra gelecektir. Şair, “İyi kullan parayı.” (Necatigil 2008: 42) telkininde bulunur kendine. Zira, evler ile yaşaması muhtemel savaşa karşı hazırlık gerekmektedir. Bu nedenle de, “Geçim” için, geçinmeyi bilmenin hüneri resmedilir. Bu noktada, “ev-insan-evren” çizgisi giderek kalınlaşmaktadır. Zira, geçen zaman insanın evrenle arasındaki köprüyü sarsar. “Ne kadar acı şu dünya” (Necatigil 2008: 39) der, “Çay” şiirinde. Acı olan evrenin, insanı unutmaya, kalabalıklar içinde kaybolmaya sürükleyen dönüşüdür. Bu kederin sorumlusu ise giderek yükselen apartmanlardır. “Değişen Dünya” şiirinde evlerin apartmanlar içindeki yeri anılır. “Ahtapotlar gibi apartmanlar/ Buraya da salmış kollarını” (Necatigil 2002: 72) derken sayısı gün geçtikçe artan “apartmanları” evlerin yerine geçmekle suçlar.

*“Neden bazı şeyleri pek çabuk unuturuz  
Çünkü apartmanlar o evlerin yerinde.”* (Necatigil 2002: 39)

Ayırım dikkat çekicidir. Necatigil “ev” ile “apartman” farklı bir bakışla görmektedir. Ona göre, ev, insan öyküsünü anlattığı meydana duran, ruhuna yakın olandır. Oysa “apartmanlar” ev değil, yükselen tuğlaları ile zamanın insanı insandan koparan mekânlarıdır.

Ünlü ve Özcan’ın verdiği bilgiye göre 1987’de Behçet Necatigil Sokağı adı verilen Camgöz Sokağı, onun yaşamının büyük bölümüyle özdeşleştiği Beşiktaş semtindedir. Necati Cumalı, şairin Beşiktaş’a âşık olduğunu belirtir. Ona göre Necatigil, çocukluk yıllarından başlayarak, ömrünün sonuna kadar tanıdığı olduğu bütün değişiklikleriyle Beşiktaş’ı yansıtır şiirlerinde. Can kulağı ile Beşiktaş’ı dinler. Bu evlerde en küçük bir dertle ilgilidir, en küçük bir öksürüğü dertlenerek bize duyurur” (Ünlü, Özcan 1990: 235). “Eski Sokak” şiirinde Beşiktaş’ın o dar sokaklarında yükselir sesi. On yıl önceki küçük ahşap evlerin yerine yükselen apartmanlara üzüntüyle bakılır. Küçük evlerine sığın büyük hayatı bulamaz yeni binaların içinde. Eski sokağındadır çocuklarının oyun oynarken attığı çığlıklar ve eski sokaktan bir camdan gülümser en yakın, en içten komşular. Bu defa evin dışındaki hayattır kurgulanan. Eski bir sokağa bakılır küçük ahşap bir evin penceresinden ve “Sizdendik, yalnız biraz okumuş.” (Necatigil 2002: 315) diyerek anlatılır öykünün devamı. Akşamları yorgun argın, ellerinde filelerle eve dönen şair, komşularının kendisi hakkında, “Bir hamal

bile tutmaz, cimriler” (Necatigil 2002: 315) dediğini düşünür. Yoksul bir semtin, küçük ve dar sokağındaki komşularını ve onların çocuklarını ellerindeki filenin içindekilerle imrendirmek istemez. Hatta o filelerden meyve kabukları çocuklardan saklanır. Şair, evde geçen o günleri anımsar. Masasındaki kâğıtlara kapanarak geçen saatlerde, sokaktan eve dolan çocuk seslerini duyar bir kez daha. Ardından iki sokak ötedeki kadının, gece yarısı göğü delen öksürük sesini, kaç nüfus olduğunu bilmediği bir evden yükselen erkek bağırmaclarını, ağlayan genç kadın sesini, on bire doğru karşı evin sönen lambasını anımsar. Oysa evren değişmiştir çoktan. Şair “Değişen Dünya” şiirinde altını çizer kaybettiklerinin.

*“Eski günler neredesiniz  
Açın kapınızı da evinize gireyim”* (Necatigil 2002: 72).

İnsanın ruh yapısı, içinde bulunduğu mekân ve soluduğu hava ile doğrudan ilintilidir. Gülsüm Nalbantoğlu’nun, Celâl Esat Arseven’in 1929 tarihli “Asrî Bir Şehir Projesi” yazısı, mekan ile ruh arasındaki ilişkiyi şöyle anlatır: “Her tarafından bol ziya giren, her tarafı aydınlık ve havadar olan bir şehirle, gölgeli dar sokaklar, eciş bücüş evlerden müteşekkil bir şehrin ruhi tesirleri arasında ne büyük bir fark vardır. Birincisindeki yaşayan insanlar daima neşelidir. Diğerindekiler mağmumdur” (Nalbantoğlu, 1999: 308). Eski sokağın bu orta halli sakininin en büyük üzüntüsü, o sokağın komşuları ile yaşayamadığı gerçek komşuluktur. Onlardan biri olamamanın üzüntüsü vardır içinde.

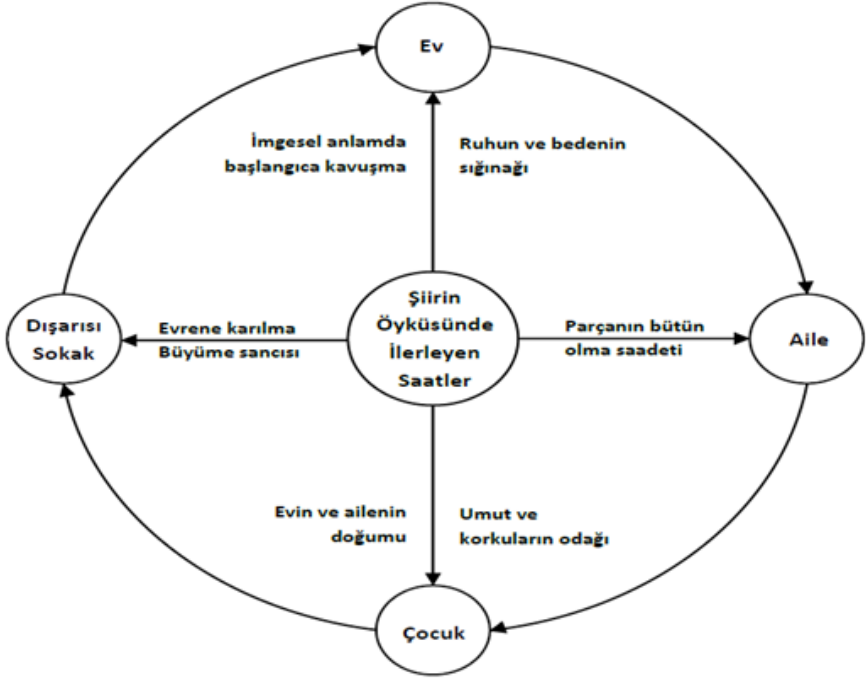
Ne yaşarsak yaşayalım, ne öğrenirsek öğrenelim bizi bu hayatta kurtacak tek şey, evdir. Şair, düzyazılarında, “İnsanı saran her hacim, her mekân, her barınacağın bir ev” (Necatigil 1999: 124) olduğunu söyler. “Çağın Tanığı Olmak” şiirinde bu düşünce şairane biçimde şöyle doğrulanır.

*“Gene de hiçkimse kurtaramaz içinde büyüyen  
Bu korkunç boşluktan, diyorum  
Kurtarırsa o kurtarır bizi, ne aşklar, ne yaşamak  
Ne avuntular dışarda”* (Necatigil 2002: 142)

“İçerlek” şiiri, Behçet Necatigil’in evrenden eve; bedeninden ruhuna kıvrılma saadetinin yansımasıdır. İçine düşülen boşukların, aşkların, avunamayan gönlün ana kucağıdır evler. Bir başka ifadeyle, “ev” gidilen, ama terk edilmeyen; tüketilen, ama vazgeçilemeyen barınaktır. “Behçet Necatigil, kimi zaman soyut, kimi zaman somut olarak, bazen sığınmayı bazen kaçmayı isteyerek; bir çocuğun, bir erkeğin ya da bir kadının duygularıyla evi anlatırken, evin hem içindedir hem de bütün evleri yansıtan bir gerçekliği yansıttığı için dışındadır. Böylece Necatigil, gündelik olanın saflığını, onun üstüne çıkar ve onu serinkanlılıkla yukarıdan görüp değerlendirir” (Alpaslan 2003: 30). Sonuç olarak,



Behçet Necatigil'de “Şiirin Öyküsünde İlerleyen Saatler” zinciri karşımıza çıkar. Aşağıdaki şekil, insan ömrünün saat yönünde akan zamanının anlatımıdır.



Şair'in “evler” ile ilgili şiirlerinde öyküsel yapı, girift bir olay zinciri ile ilerler. Buna göre, her insan başlangıçta bir evin içinde açar gözlerini. Gaston Bachelard *Mekânın Poetikası* adlı eserinde, ev ve insan ruhu arasındaki ilişkiyi şöyle kurar: “Yalnızca anılarımız değil, unuttuklarımız da içimizde barındırılmıştır. Bilinçsizliğimiz barındırılmıştır. Ruhumuz bir oturma yeridir. Ve evleri, odaları sürekli anımsayarak kendi içimizde oturmayı öğreniriz.” (Bachelard 1996: 28) Buna göre, evler hayatın ilk duyumsandığı, ruhumuzun, ana rahminden sonra, ilk konaklama mekânıdır. İlk burada duyumsar hayatı. Ev, odaları ve odalara anlam veren eşyaları ile büyük bir evrendir gözündeki. Nesnelere konuşur, ev insansı bir tabiatta diridir içinde. Çocuk zamanla büyür ve bir ailesi olur tıpkı başlangıçtaki gibi. Hayat mücadelesi başlar bu noktada. Ev, yanacak, ısıyacak ocak ister. Bacasından tüten dumanı, varolma belirtisi addeder. İnsan, evrene karılır bunun için. Sokaklara çıkar, insan yığınları arasına girer. Komşuları olur, kimi zaman adını dahi bilemediği. Akar gider böylece zaman. İnsan, çalışır, terler. Amaç, günün sonunda sıcak evine dönüş ve burada yaşanacak saadet içindedir. Ardından aile büyür, çocuklar olur. Onları da benzer bir yazgı bekler. Anne ve baba, hatta ev tedirgindir. Çocukların evden çıkışı hem umudun hem de korkunun merkezidir artık. Kız olsun, erkek olsun, başlangıçtaki yazgıya öykünür-

ler. Onlar da büyümüştür nihayet. Vakit, kalabalığa karılma zamanında ilerler. Onların da başka başka yerlerde hayatları olur. Doğumları, ölümleri tadarak varoldukları şehir hayatı içinde sürüp gider ömürleri. Ancak, günün sonunda, ömrün saatinde huzur ve kavga kavuştuğunda insan öyküsünün başlangıçta okunan ilk cümleleri duyulur. İnsan, yine yeniden evinin yolunu tutar. Gece karanlıktır, şehir susmuştur. Sabah, bir başka ömürlerde bir başka nefeslerde bir kez daha dirilecektir. Şairin, insanın saat yönündeki yazgısına, odasının küçük penceresinden bakma zamanı gelmiştir çoktan ve Behçet Necatigil, şiir burcuna yükselir yine. Elinde kalem, evinden evreni yazar ve insanın bir gününü, bir ömre eşitler şairane öyküsüyle. Başlangıç, sona kavuştuğu yerde, tam Behçet Necatigil şiirinden böylece akıp gider.

### Kaynakça

Bachelard, Gaston (1996), *Mekânın Poetikası*, (Çev. A. Derman), Kesit Yayınları: İstanbul.

Alpaslan, G. Gonca (2003), “Behçet Necatigil’in Şiirlerinde Mekânın Poetikası” *Türkbilig*.

Gürbilek, Nurdan (1999), *Ev Ödevi*, Metis Yayınları: İstanbul.

Narlı, Mehmet (2007), *Şiir ve Mekân*, Hece Yayınları: Ankara.

Nalbantoğlu, B. Gülsüm (1999), “Modern Ev’in Çeperleri”, Türkiye Cumhuriyeti’nin 75 Yılına Toplu Bakış Uluslararası Kongresi (hzl.: Z. Rona), C. I. Tarih Vakfı Yayınları.

Necatigil, Behçet (1997), *Bile/Yazdı* (hzl.: A. Tanyeri ve H. Yavuz), Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

\_\_\_\_\_ (1999), *Bile/Yazdı Düzyazular II* (hzl.: A. Tanyeri ve H. Yavuz). Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

\_\_\_\_\_ (2002), *Şiirler* (hzl.: A. Tanyeri ve H. Yavuz), Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

*Edebiyatçılar Ansiklopedisi (Tanzimattan Bugüne)* (2001), Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

Ünlü, M, Özcan, Ö. (1990), “Cumhuriyet Yeniler Dönemi 1940-1960” *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İnkılap Yayınevi: İstanbul.